

Η χρεοκοπία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και η ιδιωτικοποίηση της ΔΕΗ

B. Νομικού, ηλεκ/γου μηχανικού

1. Η ενεργειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η απελευθέρωση των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας (ΗΕ) και φυσικού αερίου (ΦΑ) στην Ευρώπη ξεκινά από τη δεκαετία του '90 και συμπίπτει με μια ριζική αλλαγή στην ενεργειακή πολιτική της ΕΕ υπέρ των ΑΠΕ, τη χρήση του ΦΑ για ηλεκτροπαραγωγή, και του διασυνοριακού εμπορίου ενεργειακών αγαθών. Απώτερος στόχος, η δημιουργία μιας κοινής Ευρωπαϊκής αγοράς με ενιαίους κανόνες για όλες τις χώρες μέλη, η οποία θα διέπεται από το πνεύμα του ανταγωνισμού και της ελεύθερης αγοράς.

Η τάση προς ιδιωτικοποίηση των ενεργειακών κλάδων στηρίχτηκε από μια σειρά τεχνολογικούς και πολιτικούς παράγοντες. Σε ότι αφορά την τεχνολογία, μειώθηκε το κόστος κατασκευής των απαραίτητων υποδομών ενώ η ανάπτυξη των ΑΠΕ έδωσε τη δυνατότητα υλοποίησης εγκαταστάσεων “διεσπαρμένης παραγωγής”, δηλαδή την κατασκευή πολλών μικρών σταθμών παραγωγής ΗΕ κοντά στα κέντρα κατανάλωσης. Οι μονάδες αυτές, δεν εξαρτώνται από κάποιο ορυκτό καύσιμο, είναι αυτοματοποιημένες, η συντήρηση και η λειτουργία τους χρειάζεται ελάχιστο προσωπικό.

Σε ότι αφορά την οικονομία, η συγκέντρωση και συγκεντροποίηση κεφαλαίου στο χρηματοπιστωτικό κλάδο, μείωσε το κόστος δανεισμού για την υλοποίηση επενδύσεων μεγάλης κλίμακας. Σε ότι αφορά το πολιτικό σκέλος, οι ιδιωτικοποιήσεις στο χώρο της ενέργειας συνέπεσαν με την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού, τη μαζική εισαγωγή Ρωσικού ΦΑ στις βόρειες Ευρωπαϊκές χώρες, την κυριαρχία του φιλελευθερισμού και την κατάργηση των κοινωνικών συμβολαίων. Ιστορικά, η πρώτη ιδιωτικοποίηση στο χώρο της ενέργειας έγινε στα μέσα της δεκαετίας του '80 από τη Θάτσερ, σαν απάντηση στην απεργία των ανθρακωρύχων στη Μ. Βρετανία.

Η τάση για ιδιωτικοποίηση αποτυπώθηκε στις Ευρωπαϊκές Οδηγίες 1996/92/ΕΚ και 2001/77/ΕΚ για την απελευθέρωση των αγορών ΗΕ και ΦΑ και την Οδηγία 2009/28/ΕΚ για την προώθηση των ΑΠΕ και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Οι Οδηγίες αυτές έθεταν ως όρο συμμόρφωσης τη δημιουργία μιας ανταγωνιστικής αγοράς (περισσότεροι του ενός παικτών πέραν του κρατικού μονοπωλίου) καθώς και τον λογιστικό ή και ιδιοκτησιακό διαχωρισμό (unbundling) των καθετοποιημένων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε όλο το φάσμα της ενεργειακής αγοράς (παραγωγή – μεταφορά – διανομή).

Σε όλη την ΕΕ, πολιορκητικός κριός της ιδιωτικοποίησης ήταν οι ΑΠΕ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ενέργειας, καθορίζοντας ad hoc το ενεργειακό ισοζύγιο κάθε χώρας και επιβάλλοντας βαριές κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, υπέδειξαν στις εθνικές κυβερνήσεις την οικονομική στήριξη και την με κάθε τρόπο διευκόλυνση επενδύσεων ΑΠΕ (περιβαλλοντικοί όροι, απαλλοτριώσεις κλπ). Για να διευκολύνει τη μετάβαση στην ελεύθερη αγορά ο δημόσιος τομέας αποκλείστηκε – οι επενδύσεις ΑΠΕ πρέπει να είναι ιδιωτικές επενδύσεις και όχι π.χ. ασφαλιστικά ταμεία ή υπηρεσίες κοινής ωφέλειας. Χωρίς την αθρόα χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, τον χαρακτηρισμό των επενδύσεων ως “εθνικής σπουδαιότητας” και, κυρίως, την εισαγωγή των εγγυημένων τιμών (Feed in Tariff – FiT) που θα αναλυθούν παρακάτω, το όραμα της “πράσινης ανάπτυξης” δε θα μπορούσε να γίνει πραγματικότητα.

Πρέπει να διευκρινιστεί ότι, τουλάχιστον ως τώρα, η ΕΕ δεν επιβάλλει ρητά την πώληση κρατικών επιχειρήσεων αλλά **τη δημιουργία μη ρυθμιζόμενων από το κράτος αγορών**. Κάθε χώρα μέλος μπορεί να προβεί στις δικές της εθνικές νομοθετικές ρυθμίσεις προκείμενου να δημιουργήσει μια ανταγωνιστική αγορά στο εσωτερικό της. Η ιδιωτικοποίηση έρχεται **έμμεσα** καθώς τα κρατικά μονοπώλια πρέπει σταδιακά να αφήσουν ελεύθερο χώρο για τα ιδιωτικά κεφάλαια. Βασικό επιχείρημα για τα παραπάνω είναι ότι με την απουσία ανταγωνισμού το κρατικό μονοπώλιο μεταφέρει στο κοινωνικό σύνολο και στον κρατικό προϋπολογισμό “κρυμμένα” κόστη παραγωγής, έχει υψηλό λειτουργικό κόστος και συμβάλλει στη διόγκωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, εμποδίζει την είσοδο κεφαλαίων στην αγορά, , λειτουργεί με αδιαφάνεια, είναι έρμαιο των συνδικάτων κοκ.

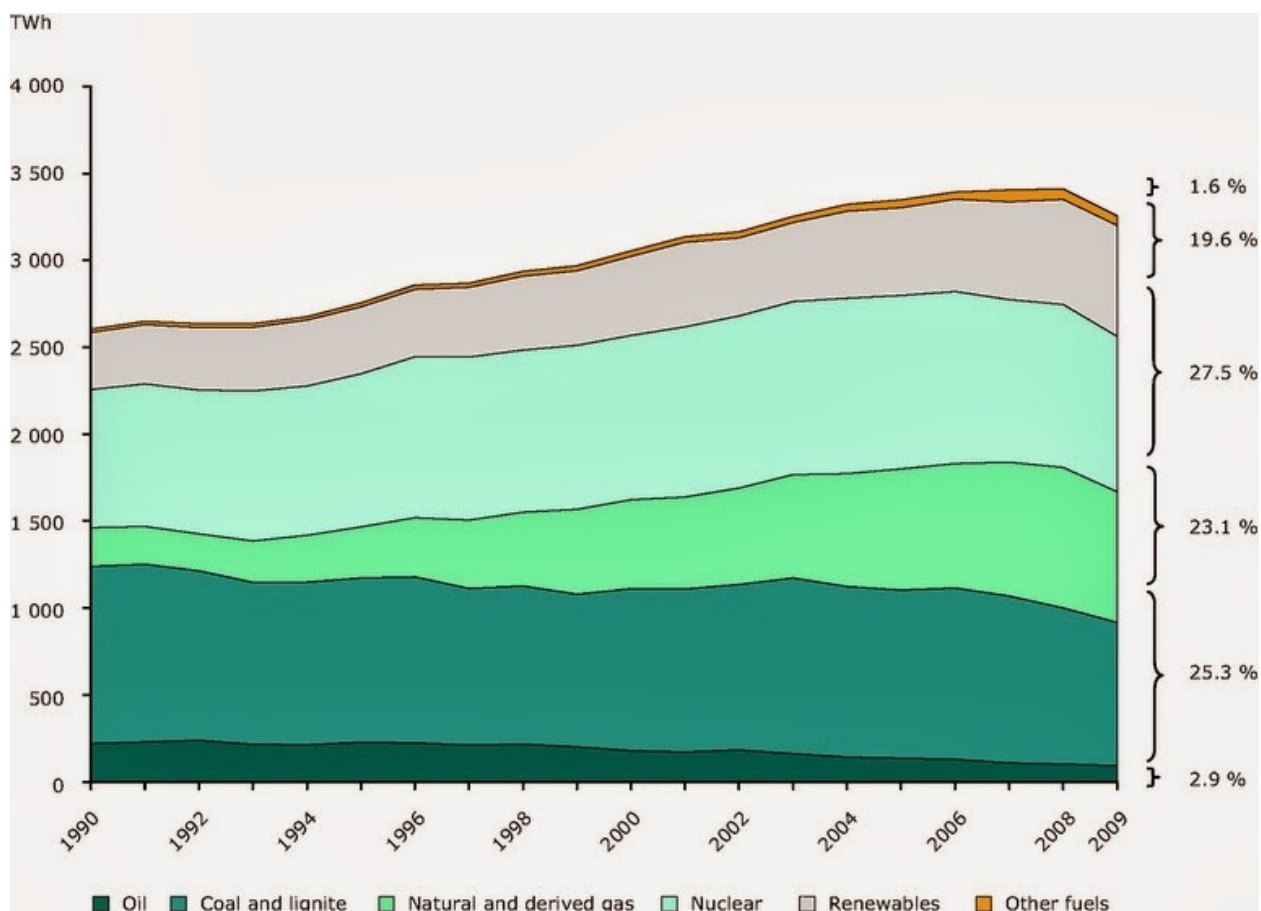
Στον αντίποδα των παραπάνω βρίσκεται η αντίληψη ότι η αντιμετώπιση ως εμπορεύματος ενός ζωτικού αγαθού, όπως είναι η ενέργεια, δεν μπορεί παρά να αποτελέσει πεδίο κερδοσκοπίας από πλευράς του κεφαλαίου. Η ιδιωτικοποίηση των δημόσιων επιχειρήσεων ενέργειας σημαίνει εκποίηση δημόσιας περιουσίας και περιορισμό εθνικής κυριαρχίας, συνοδεύεται από οικονομικά σκάνδαλα, μεγάλες ανατιμήσεις εις βάρος του καταναλωτή, συμπίεση των εργατικών δικαιωμάτων και αμοιβών, συμβάλλει στη διόγκωση της οικονομικής ύφεσης με ότι αυτό συνεπάγεται.

Σήμερα, στις περισσότερες χώρες της ΕΕ οι εταιρίες ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου έχουν στον ένα ή άλλο βαθμό ιδιωτικοποιηθεί είτε μέσω χρηματιστηρίου είτε με άμεση πώληση σε κάποια funds. Σχεδόν 100% ιδιωτικοποιημένη είναι η ενεργειακή αγορά στη Μ. Βρετανία. Στις χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου (Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία και Ελλάδα) οι αντίστοιχες εταιρίες έχουν ιδιωτικοποιηθεί (ή βρίσκονται σε διαδικασία ιδιωτικοποίησης) σε ποσοστό άνω του 50%. Αντίθετα, σε πολλές βόρειες χώρες που διαθέτουν κοιτάσματα ΦΑ και υδροηλεκτρικούς ή πυρηνικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής (Σκανδιναβικές χώρες, Γαλλία, Βέλγιο, Ολλανδία και αλλά και σε μεγάλο ποσοστό στη Γερμανία) το Δημόσιο εξακολουθεί να ελέγχει το μεγαλύτερο μέρος των ενεργειακών αγορών.

Η Ευρωπαϊκή ήπειρος με τις περιορισμένες ενεργειακές πηγές (άνθρακας και πυρηνική ενέργεια) έχει γίνει ο μεγαλύτερος εισαγωγέας ΦΑ ενώ ταυτόχρονα επένδυσε, και συνεχίζει να επενδύει, στην ανάπτυξη των πανάκριβων, αμφισβητούμενων και όχι και τόσο φιλικών στο περιβάλλον ΑΠΕ, Διάγραμμα 1. Το κόστος ενέργειας έχει εκτοξευθεί στα ύψη πράγμα που καθιστά την Ευρωπαϊκή βιομηχανία ολοένα και λιγότερο ανταγωνιστική ως προς τις ΗΠΑ, την Κίνα και την Ιαπωνία, Πίνακας 1.

Πίνακας 1: κόστος ενέργειας στο βιομηχανικό τομέα ως ποσοστό του ΑΕΠ και σε €/kWh
Πηγές: IEA, Eurostat

	% ΑΕΠ	\$US/kWh
ΗΠΑ	1,5	0,07
ΕΕ	2,7	0,17
Ιαπωνία	3,2	0,28

Διάγραμμα 1: παραγωγή ΗΕ ανά τύπο καυσίμου στην ΕΕ, περίοδος 1990 – 2009.

Πηγή:

<http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/gross-electricity-production-by-fuel-4>

Σε πληθώρα μελετών και αναλύσεων εκφράζεται έντονος προβληματισμός για το ενεργειακό μέλλον της ΕΕ καθώς τα επιχειρήματα της “πράσινης ανάπτυξης” φαίνεται να ξεθωριάζουν λόγω της παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης στη ζώνη του ευρώ αλλά και τεχνολογικών καινοτομιών όπως η δυνατότητα εξόρυξης πετρελαίου και ΦΑ από σχιστολιθικά πετρώματα στις ΗΠΑ που σηματοδοτούν μια σταθεροποίηση ή και πτώση των τιμών των ορυκτών καυσίμων μέχρι το 2030¹.

2. Η απελευθέρωση της αγοράς ΗΕ στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα, η απελευθέρωση της αγοράς ΗΕ έγινε σε συμμόρφωση των Ευρωπαϊκών Οδηγιών. Οι ΑΠΕ ήταν ο πολιορκητικός κριός της απελευθέρωσης και μάλιστα με στοιχεία “λαϊκού καπιταλισμού” καθώς, μέχρι και το 2009, ήταν ενταγμένες στους αναπτυξιακούς νόμους και στηρίχτηκαν σε δημόσιες επιχορηγήσεις ιδιωτικών επενδύσεων, σε ποσοστό μέχρι και 40%.

Το νομοθετικό πλαίσιο ήταν δαιδαλώδες (Ν. 2244/94, Ν. 2773/99, Ν. 3851/2010 γνωστός και ως νόμος Μπυρμπίλη, Ν. 4001/2011), μεταβάλλονταν συνέχεια υπέρ των επενδυτών και εις βάρος της ΔΕΗ Α.Ε. και εξαρχής ήταν προσανατολισμένο στην εξασφάλιση των επενδύσεων και της κερδοφορίας των ιδιωτικών κεφαλαίων.

Παρόλα αυτά, μέχρι την εκδήλωση της οικονομικής κρίσης, η ιδιωτικοποίηση της ΔΕΗ **ΔΕΝ** ήταν στην ατζέντα των κυβερνήσεων Σημίτη – Καραμανλή. Αυτό οφείλεται, ίσως, στο ότι οι κυβερνήσεις είχαν κάποια επίγνωση της πραγματικά στρατηγικής σημασίας που παίζει η ΗΕ για τη χώρα. Αφετέρου, όπως θα αναλυθεί και στη συνέχεια, το όλο σύστημα βασιζόταν τόσο στο δανεισμό – με κρατική εγγύηση – της ΔΕΗ Α.Ε. (που κάλυπτε τις “τρύπες” που δημιουργούσε η λειτουργία της αγοράς) όσο και στη διαρκή ανατίμηση των τιμολογίων λιανικής. Νέα “ενεργειακά” τζάκια εμφανίστηκαν με την ισχυροποίηση κατασκευαστικών ομίλων, την είσοδο πολυεθνικών κολοσσών και τον αθρόο δανεισμό από τις ελληνικές και ξένες τράπεζες.

Μέχρι τα Μνημόνια, η αγορά ΗΕ στην Ελλάδα **ΔΕΝ** ήταν πλήρως απελευθερωμένη καθώς:

- Η τιμή λιανικής καθορίζονταν από το Υπουργείο Οικονομικών. Από την 1^η Ιουλίου 2013 το κόστος ηλεκτροπαραγωγής (χονδρική) έχει μεταφερθεί πλήρως στους καταναλωτές (λιανική).
- Όσο η ΔΕΗ Α.Ε. διαθέτει πλούσιο ενεργειακό μίγμα (μονοπώλιο στα κοιτάσματα λιγνίτη και στους μεγάλους υδροηλεκτρικούς σταθμούς – ΥΗΣ) κανείς ιδιώτης δεν μπορεί να παράγει ενέργεια σε πραγματικά ανταγωνιστικές τιμές.

Η ιδιωτικοποίηση της ΔΕΗ Α.Ε. τέθηκε ως βασικός όρος στο Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα του Μνημονίου (Αύγουστος 2010). Με το ΦΕΚ Α168/24-07-2013 η πώληση τουλάχιστον του 30% της ΔΕΗ Α.Ε. και του 66% του δικτύου μεταφοράς (ΑΔΜΗΕ Α.Ε.) έγινε νόμος του κράτους. Τα χρονοδιαγράμματα που προβλέπονται είναι ασφυκτικά και η πώληση πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέχρι το 2014.

2.1 The Greek model: Τυχοδιωκτισμός, κερδοσκοπία και απουσία Ενεργειακού Σχεδιασμού

Η απορρύθμιση της Ελληνικής αγοράς ηλεκτρισμού την περίοδο 2001 – 2012 και η μαζική είσοδος επενδυτών άλλαξε ριζικά το ηλεκτρικό ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας. Η εγκατεστημένη ισχύς των μονάδων ηλεκτροπαραγωγής στο διασυνδεδεμένο σύστημα (πλην νησιών) για το 2012 δίνεται στον Πίνακα 2 ενώ το Διάγραμμα 2 δίνει μια σύγκριση του ενεργειακού μίγματος (σε ποσοστό %) που χρησιμοποιήθηκε για ηλεκτροπαραγωγή για τα έτη 2004 και 2012.

Πίνακας 2:

Εγκατεστημένη Ισχύς μονάδων (MW) ηλεκτροπαραγωγής (ΔΕΗ + ιδιώτες) στο Ελληνικό Σύστημα

(Πηγή: ΛΑΓΗΕ, Συνοπτικό Πληροφοριακό Δελτίο Δεκέμβριος 2012)

Καύσιμο	Εγκατεστημένη ισχύς (MW)	%
Λιγνίτης (100% ΔΕΗ)	4.456	28,43%
Φυσικό Αέριο (35% ΔΕΗ, 65% ιδιώτες)	4.486	28,62%
Πετρέλαιο (100% ΔΕΗ)	698	4,45%
Μεγάλα Υδροηλεκτρικά (100% ΔΕΗ)	3.018	19,25%
ΑΠΕ (~100% ιδιώτες)	3.018	19,25%

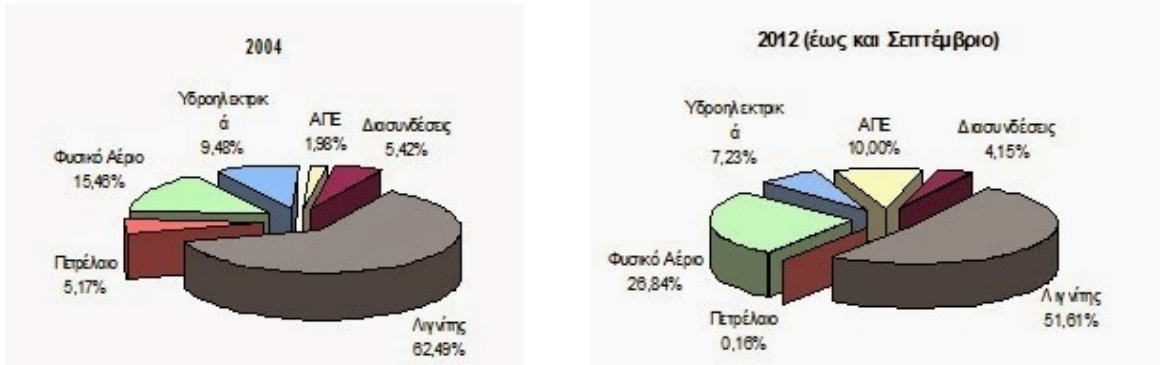
ΣΥΝΟΛΟ	15.676	100,00%
--------	--------	---------

Σε ότι αφορά τις μονάδες ηλεκτροπαραγωγής του Πίνακα 2, το σύνολο των λιγνιτικών και υδροηλεκτρικών σταθμών ανήκει ακόμα στη ΔΕΗ Α.Ε. Σε μεγάλες κοινοπραξίες Ελληνικών και πολυεθνικών επιχειρηματικών ομίλων ανήκει το σύνολο σχεδόν των σταθμών ΑΠΕ (ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ Α.Ε. – Gaz De France Suez, Ρόκας – Ibedrola, Όμιλος ΕΛ.ΠΕ. – EDISONItaly) και περισσότερο από το 50% της εγκατεστημένης ισχύος σταθμών ΦΑ, (ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ Α.Ε., ΑΚΤΩΡ – Μπόμπολας, Όμιλος ΕΛ.ΠΕ. – EDISONItaly, ENEL Ιταλία – Κοπελούζος, EDF France κλπ).

Το ΦΑ που εισάγεται στην Ελλάδα, έχει την υψηλότερη τιμή σε όλη την ΕΕ και μια από τις υψηλότερες τιμές σε όλο τον κόσμο, παράμετρος που από την πρώτη στιγμή έκανε προβληματική τη βιωσιμότητά τους (13,27 €/GJ σε σύγκριση με τα 10,55 €/GJ που είναι ο μέσος όρος της ευρωζώνης²).

Συγκρίνοντας τον Πίνακα 2 (ισχύς) και το Διάγραμμα 1 (ενέργεια), διαπιστώνεται μια δραστική μείωση της λιγνιτικής παραγωγής προς όφελος της ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ και ΦΑ για την περίοδο 2004-2012. Εντούτοις, παρά την αύξηση της ισχύος μονάδων ΦΑ (29% του συνόλου το 2012), η συνεισφορά του ΦΑ στην παραχθείσα ενέργεια είναι μόλις 27%. Οι λιγνιτικές μονάδες (28% της συνολικής ισχύος) παράγουν το 52% της ενέργειας. Αυτό οφείλεται στο πολύ υψηλό κόστος λειτουργίας των μονάδων ΦΑ (~100€/MWh) σε σχέση με τις λιγνιτικές μονάδες (40-50€/MWh). Οι ΑΠΕ αν και αποτελούν το 20% της εγκατεστημένης ισχύος της χώρας, παράγουν μόλις το 10% της ενέργειας που καταναλώνεται. Αυτό οφείλεται στο χαμηλό βαθμό αξιοπιστίας των ΑΠΕ, λόγω του στοχαστικού χαρακτήρα του ήλιου και του ανέμου.

Το Μάρτιο του 2013, η συνολική ισχύς ΑΠΕ σε λειτουργία (με συμβόλαιο αγοραπωλησίας) ήταν 3.463 MW, υπό σύνδεση (με συμβόλαιο αγοραπωλησίας) ήταν άλλα 2.282 MW ενώ η συνολική ισχύς ΑΠΕ (εγκαταστάσεις σε λειτουργία, υπό σύνδεση και σε πρώιμο στάδιο) φτάνει τα 32.527 MW! **Το νούμερο αυτό είναι εξωπραγματικό για τις ανάγκες της χώρας και φανερώνει τον πρόχειρο και τυχοδιωκτικό χαρακτήρα της αγοράς – φούσκας που έχει δημιουργηθεί.**

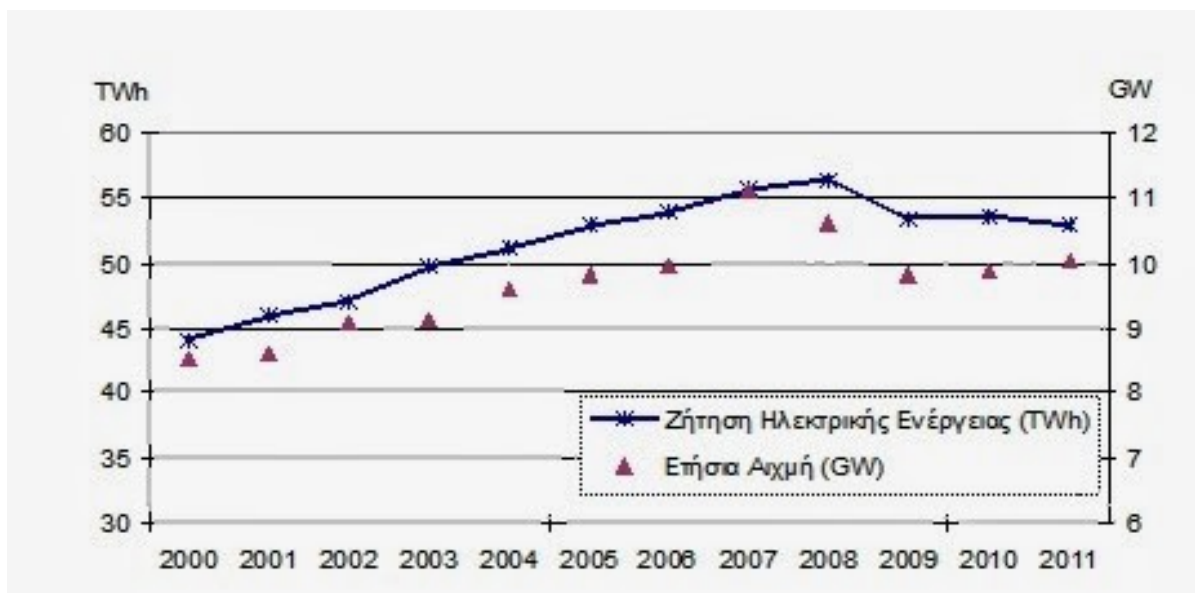
Διάγραμμα 2:

Ανάλυση του ενεργειακού μίγματος (%) ανά κατηγορία καυσίμου που χρησιμοποιήθηκε για παραγωγή ΗΕ τα έτη 2004 και 2012.

(Πηγή: ΑΔΜΗΕ Α.Ε. Δεκαετές Πρόγραμμα Ανάπτυξης Συστήματος Μεταφοράς, 2014-2023)

Τη ίδια στιγμή, ενώ το ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας άλλαζε ριζικά και η εγκατεστημένη ισχύς παραγωγής αυξήθηκε, η οικονομική ύφεση μείωσε τη συνολική ζήτηση. Στο Διάγραμμα 3

(συνεχής γραμμή) αποτυπώνεται η ζήτηση ΗΕ σε TWh στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια. Είναι σαφής μια απότομη πτώση από το 2008 και μετά. Για το 2012 καταγράφεται μια ζήτηση της τάξεως των 54 TWh, με πτώση της τάξεως του 8% σε σχέση με τις περίπου 58,5 TWh του 2008, που δείχνει το βάθος της ύφεσης στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα (παραγωγικό κεφάλαιο ή “πραγματική” οικονομία). Η τάση αυτή συνεχίζει να είναι πτωτική και για το 2013. Για τα έτη 2012 και 2013, η πραγματική αιχμή του συστήματος δεν ξεπέρασε τα 9.500 MW, σε σύγκριση με τα 15.700 MW της διαθέσιμης εγκατεστημένης ισχύος.

Διάγραμμα 3:

Μεταβολή ζήτησης ΗΕ στην Ελλάδα και αιχμής φορτίου 2000 – 2012

(Πηγή: ΑΔΜΗΕ: Δεκαετές Πρόγραμμα Ανάπτυξης Συστήματος Μεταφοράς 2014-2023, διαθέσιμο στο διαδίκτυο)

Σύμφωνα με στοιχεία του ΥΠΕΚΑ (“Εθνικός Ενεργειακός Σχεδιασμός – Οδικός Χάρτης για το 2050”, Μάρτιος 2012) ο “εκσυγχρονισμός” του ενεργειακού μείγματος με την κατασκευή νέων σταθμών ΦΑ και την εισαγωγή των ΑΠΕ κόστισε πάνω από **€15 δις** μέσα σε 10 χρόνια. Τα επιτόκια δανεισμού των επενδύσεων αυτών κυμαίνονταν από 8-11% (οι επενδύσεις σε ενεργειακά έργα θεωρούνται ιδιαίτερα επισφαλείς) με ρήτρες απόσβεσης εντός δεκαετίας. Οι επισφάλειες αυτές, καλύφθηκαν από την κατακόρυφη αύξηση της τιμής της ΗΕ και, όπως θα φανεί στη συνέχεια, από το δανεισμό της κρατικά ελεγχόμενης ΔΕΗ Α.Ε.

Συνοπτικά, με το ελληνικό μοντέλο απορρύθμισης της αγοράς:

- Η ενεργειακή εξάρτηση της χώρας αυξήθηκε είτε άμεσα (χρήση ΦΑ) είτε έμμεσα (σχεδόν αποκλειστικά εισαγόμενος εξοπλισμός ΑΠΕ υψηλής τεχνολογίας, με μηδαμινή μεταφορά τεχνογνωσίας και δημιουργία ελάχιστων σταθερών θέσεων εργασίας).
- Προκάλεσε μια υδροκέφαλη αγορά ΗΕ με υπερβάλλουσα εγκατεστημένη ισχύ και ταυτόχρονη σταθερή μείωση της ζήτησης και των ετήσιων πωλήσεων.
- Κόστισε περίπου €15 δις με υψηλά επιτόκια δανεισμού, ο οποίος πρέπει να αποσβεστεί.
- Επέβαλε τη λειτουργία μονάδων ΦΑ με εισαγόμενο ενεργειακό καύσιμο και υψηλό λειτουργικό κόστος.
- Ο όποιος ενεργειακός σχεδιασμός αποδείχτηκε λανθασμένος και εξωπραγματικός για τα δεδομένα της χώρας.

2.2 Ελεύθερη Αγορά με την εγγύηση του κράτους

Μια παράμετρος που δεν έχει αναλυθεί, είναι τα έμμεσα κόστη που δημιουργεί η λειτουργία της αγοράς, πέρα από το κόστος του εξοπλισμού και εισαγωγής του καυσίμου. **Κόστη που σε μεγάλο βαθμό θα ήταν ανύπαρκτα σε συνθήκες φυσικού μονοπωλίου.**

Διάγραμμα 4: λειτουργία χονδρεμπορικής αγοράς ΗΕ στην Ελλάδα, στοιχεία Σεπτεμβρίου 2013

Η Ελληνική χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας λειτουργεί με ένα μοντέλο Υποχρεωτικής Κοινοπραξίας (Mandatory Pool), Διάγραμμα 4. Το σύνολο της ΗΕ που παράγεται, διακινείται και καταναλώνεται σε μια ημέρα αγοράζεται ή πωλείται μέσω μιας 100% δημόσιας εταιρίας, του ΛΑΓΗΕ Α.Ε., και δεν επιτρέπονται διμερείς συναλλαγές (physical bilateral transactions) μεταξύ των συμμετεχόντων της αγοράς (παραγωγοί, προμηθευτές, έμποροι)³. Η βιωσιμότητα του μοντέλου αγοράς, στηρίζεται στην παραδοχή μιας διαρκώς αυξανόμενης ζήτησης φορτίου που θα καθιστά αναγκαία την κατασκευή νέων αιχμακίων μονάδων, φωτογραφίζοντας τις μονάδες ΦΑ. Σε περίπτωση που η αγορά λειτουργεί ομαλά, το ισοζύγιο του ΛΑΓΗΕ Α.Ε. είναι μηδενικό. **Αντίθετα, σε περίπτωση που η αγορά αντιμετωπίζει προβλήματα, η Δημόσια αυτή επιχείρηση παρουσιάζει λογιστικό έλλειμμα ...**

Μια επιπλέον ιδιαιτερότητα της Ελληνικής αγοράς είναι η σχεδόν απόλυτη κυριαρχία της ΔΕΗ Α.Ε. στο χώρο της προμήθειας (λιανικό εμπόριο), μετά τη χρεοκοπία και το γνωστό σκάνδαλο των παρόχων Hellas Power και Energa. Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 4, αν στη λιανική αγορά υπάρχει αδυναμία πληρωμής των τιμολογίων, η ΔΕΗ Α.Ε. είναι υποχρεωμένη να καλύπτει το έλλειμμα της αγοράς. Μόνο τα τελευταία χρόνια η ΔΕΗ Α.Ε. έχει δανειστεί περισσότερο από €1,0δισ, μεγάλο μέρος του οποίου κατευθύνθηκε στην τόνωση των αγορών και την αποπληρωμή των παραγωγών ΑΠΕ⁴.

Έτσι, η αποτυχία του ενεργειακού σχεδιασμού που επέβαλε η ΕΕ, η εξασφάλιση των τυχοδιωκτικών ιδιωτικών επενδύσεων και η χρησιμοποίηση της κατά 51% δημόσιας ΔΕΗ Α.Ε. σε δοχείο διαστολής των δυσλειτουργιών της αγοράς, έγινε μια ακόμα συνιστώσα στο φούσκωμα του δημοσίου χρέους ...

Η χονδρεμπορική αγορά, αναλύεται σε επιμέρους αγορές, κυριότερες από τις οποίες είναι:

Η Βραχυχρόνια Αγορά – ο Ημερήσιος Ενεργειακός Προγραμματισμός (ΗΕΠ)

Η βραχυχρόνια αγορά ενέργειας (Ημερήσιος Ενεργειακός Προγραμματισμός – ΗΕΠ), καθορίζει την Οριακή Τιμή Συστήματος (ΟΤΣ σε €/MWh). Η ΟΤΣ είναι το “νόμισμα” με το οποίο συναλλάσσονται όλοι οι εμπλεκόμενοι στην αγορά (παραγωγοί από συμβατικούς σταθμούς, προμηθευτές και έμποροι) και εκφράζει το συνολικό κόστος λειτουργίας της αγοράς (προμήθεια καυσίμων και λειτουργικά κόστη. Οι παραγωγοί ΑΠΕ αποζημιώνονται σε υψηλότερες τιμές, με το σύστημα εγγυημένων τιμών.

Χωρίς να γίνει επέκταση σε πολλές λεπτομέρειες, καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της ΟΤΣ παίζει η σειρά με την οποία εντάσσονται οι μονάδες ανάλογα με το λειτουργικό (μεταβλητό) τους κόστος. Οι ΑΠΕ, οι φθηνότερες συμβατικές μονάδες (λιγνιτικές) και οι μονάδες με υποχρεωτική λειτουργία σε τεχνικά ελάχιστη παραγωγή εντάσσονται κατά προτεραιότητα. Η πολύ μεγάλη διείσδυση των ΑΠΕ και η μείωση της ζήτησης, οδήγησε στο φαινόμενο να καλύπτεται σχεδόν πλήρως το φορτίο από τις ΑΠΕ και τις μονάδες που λειτουργούν σε τεχνικά ελάχιστα. Έτσι, η ΟΤΣ διαρκώς μειώνεται ενώ οι προσφορές των ιδιωτικών μονάδων ΦΑ (κόστος ~100€/MWh) απορρίπτονται από το μοντέλο αγοράς. Αν και σύμφωνα με τους “νόμους της αγοράς” θα έπρεπε να αφεθούν να χρεοκοπήσουν, με αποφάσεις της ΡΑΕ **θεσμοθετήθηκε η υποχρεωτική κατανομή του 30% της παραγωγής από μονάδες ΦΑ και μάλιστα σε τιμή +10% του λειτουργικού κόστους.** Έτσι, οι ιδιώτες παραγωγοί εξασφάλισαν ένα σταθερό και εγγυημένο κέρδος!

Ο Μηχανισμός Διασφάλισης Επάρκειας Ισχύος

Με το μηχανισμό αυτό, οι παραγωγοί λαμβάνουν αμοιβή και ανακτούν μέρος του κεφαλαιουχικού του κόστους (αποπληρωμή τραπεζικών δανείων και τόκοι επενδύσεων) με βάση την ετήσια διαθεσιμότητα τους και όχι με βάση την ημερησία (πραγματική) παραγωγή τους. Η διαθεσιμότητα μιας μονάδας ηλεκτροπαραγωγής εξαρτάται από την παλαιότητά της και την τεχνολογία που χρησιμοποιεί. Αν συγκρίνουμε τη διαθεσιμότητα μιας (ακριβής) μονάδας ΦΑ με μια ισοδύναμη (φθηνή) λιγνιτική, η μονάδα ΦΑ εμφανίζεται πλεονεκτικότερη. Πέρα από αυτό, ο μηχανισμός αυτός εφαρμόζεται ανεξάρτητα από το αν έχει αποσβεσθεί ή όχι μια επένδυση, ακόμα και για μονάδες που θεωρούνται πεπαλαιωμένες ή (λόγω κόστους) κατανέμονται ελάχιστα (π.χ. η αιχμιακή μονάδα του ΗΡΩΝ που ουσιαστικά λειτούργησε μόνο την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων). Με αποφάσεις της ΡΑΕ, το κόστος αυτό ανέρχεται σήμερα στα 45.000€/MW. Μια μονάδα των 400MW λαμβάνει περίπου €18 εκ. το χρόνο (περίπου 11% του κεφαλαιουχικού της κόστους) χωρίς να χρειάζεται να παράγει ούτε μια kWh ...

Το Σύστημα Εγγυημένων Τιμών ΑΠΕ

Το σύστημα αυτό εφαρμόστηκε και εξακολουθεί να εφαρμόζεται με διάφορες μορφές σε όλες τις χώρες της ΕΕ. Σύμφωνα με το σύστημα των εγγυημένων τιμών (FiT) η παραγωγή των ΑΠΕ

αγοράζεται υποχρεωτικά από το ΛΑΓΗΕ Α.Ε. σε σταθερές τιμές και με μακροχρόνια συμβόλαια αγοραπωλησίας (10-20 χρόνια).

Πίνακας 3: Εγγυημένες τιμές ΑΠΕ σε χώρες της ΕΕ, τιμές Απριλίου 2010 σε €/KWh
(Πηγή: <http://www.energy.eu/#Feedin>)

Member state	Windpower "On-shore"	Wind power "Off-shore"	Solar PV	Biomass	Hydro
Austria	0.073	0.073	0.29 – 0.46	0.06 -0.16	n/a
Bulgaria	0.07 – 0.09	0.07 – 0.09	0.34 – 0.38	0.08 – 0.10	0.045
Cyprus	0.166	0.166	0.34	0.135	n/a
Czech Republic	0.108	0.108	0.455	0.077 – 0.103	0.081
France	0.082	0.31 – 0.58	n/a	0.125	0.06
Germany	0.05 – 0.09	0.13 – 0.15	0.29 – 0.55	0.08 – 0.12	0.04 – 0.13
Greece	0.07 – 0.09	0.07 – 0.09	0.55	0.07 – 0.08	0.07 – 0.08
Ireland	0.059	0.059	n/a	0.072	0.072
Italy	0.3	0.3	0.36 – 0.44	0.2 – 0.3	0.22
Netherlands	0.118	0.186	0.459 – 0.583	0.115 – 0.177	0.073 – 0.125
Portugal	0.074	0.074	0.31 – 0.45	0.1 – 0.11	0.075
Spain	0.073	0.073	0.32 – 0.34	0.107 – 0.158	0.077
United Kingdom	0.31	n/a	0.42	0.12	0.23

Στον Πίνακα 3, δίνονται οι εγγυημένες τιμές ΑΠΕ σε χώρες της ΕΕ για το έτος 2010, πριν την κορύφωση της οικονομικής κρίσης. Η προμολόγηση των ΑΠΕ είχε ενιαία χαρακτηριστικά σε όλες σχεδόν τις χώρες της ΕΕ. Οι τιμές είναι περίπου συγκρίσιμες και δε λαμβάνουν υπόψη το διαφορετικό βαθμό οικονομικής ανάπτυξης ούτε το διαφορετικό δυναμικό ΑΠΕ κάθε χώρας. Για παράδειγμα, το 2010 η μέγιστη τιμή ΗΕ από Φ/Β στη Γερμανία είναι ίση με τη μέση τιμή στην Ελλάδα, αν και η Γερμανική οικονομία είναι πολλαπλάσια της Ελληνικής ενώ ο βαθμός ηλιοφάνειας στη χώρα μας είναι πολύ μεγαλύτερος από τη Γερμανία.

Έτσι, π.χ. για τους Φ/Β σταθμούς στην Ελλάδα η αποζημίωση έφτανε τα 0,55€/kWh (550€/MWh) ενώ για τα Α/Π ήταν ~90€/MWh – δεκαπλάσια και διπλάσια, αντίστοιχα, από ότι το κόστος λειτουργίας ενός λιγνιτικού σταθμού (~50€/MWh)!

Σαν αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης (αλλά και της σταδιακής χρεοκοπίας των αγορών ΗΕ στις περισσότερες χώρες της ΕΕ), οι εγγυημένες τιμές του Πίνακα 5 αναπροσαρμόστηκαν προς τα κάτω τα τελευταία χρόνια σε όλες τις χώρες ενώ επιβλήθηκαν περιορισμοί στην απορρόφηση και τη δημιουργία νέων σταθμών ΑΠΕ.

Ο περιορισμός στη διείσδυση των ΑΠΕ δεν προήλθε από κάποιο “αυτοματισμό” λόγω κορεσμού της αγοράς αλλά ήταν κεντρική πολιτική απόφαση. Η αγορά ΑΠΕ όσο απότομα ανδρώθηκε άλλο τόσο απότομα φαίνεται να ξεφουσκώνει σε όλη την ΕΕ.

2.3 Το έλλειμμα του ΛΑΓΗΕ Α.Ε. και η χρεοκοπία της αγοράς

Ο τρόπος λειτουργίας της αγοράς ΗΕ στην Ελλάδα έχει δημιουργήσει μια κατάσταση ασφυξίας στον (100% δημόσιο) ΛΑΓΗΕ Α.Ε.. Η ασφυξία αυτή μεταφράζεται σε ένα διαρκώς διογκούμενο έλλειμμα της χονδρεμπορικής αγοράς το οποίο κυβέρνηση και τρόικα προσπαθούν να αντιμετωπίσουν με διαρκείς ανατιμήσεις του ηλεκτρικού ρεύματος.

Ο ΛΑΓΗΕ Α.Ε. αδυνατεί να πληρώσει τους παραγωγούς (αυτή τη στιγμή οι πληρωμές γίνονται με 7μηνη καθυστέρηση) και πολλοί μικροεπενδυτές στο χώρο των ΑΠΕ (ιδιαίτερα αγρότες με Φ/Β) αντιμετωπίζουν κίνδυνο οικονομικής καταστροφής καθώς είναι υπερχρεωμένοι στις τράπεζες με υποθήκη τις εγκαταστάσεις και τα οικόπεδα των σταθμών τους,

Το έλλειμμα αυτό, δημιουργείται από την ίδια τη λειτουργία της χονδρεμπορικής αγοράς και δημιουργείται με τον ακόλουθο τρόπο: Το σύνολο της παραγωγής ΑΠΕ εντάσσεται κατά προτεραιότητα στο πρόγραμμα της ημερήσιας κατανομής των μονάδων παραγωγής, με μηδενική τιμή προσφοράς. Η ΟΤΣ μειώνεται και η λειτουργία των συμβατικών μονάδων (που αποζημιώνονται με την ΟΤΣ) εμφανίζεται ζημιολόγη. Παράλληλα, επειδή η αποζημίωση των παραγωγών ΑΠΕ γίνεται με τις κατά πολύ υψηλότερες εγγυημένες τιμές το ισοζύγιο του ΛΑΓΗΕ εμφανίζεται διαρκώς ελλειμματικό.

Για την αντιμετώπιση του ελλείμματος αυτού, ο Ν. 4001/2011 ενεργοποίησε τον “Ειδικό Διαχειριστικό Λογαριασμό ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ”, τα έσοδα του οποίου μετακυλίνονται στους καταναλωτές και προέρχονται από διάφορες πηγές κρατήσεων (Ειδικό Τέλος Μείωσης Εκπομπών Αερίων Ρύπων – ΕΤΜΕΑΡ (πρώην “Τέλος ΑΠΕ”), Ειδικό Τέλος Λιγνίτη, Δικαιώματα Εκπομπής Αερίων Θερμοκηπίου, και το 25 % του τέλους υπέρ ΕΡΤ. Έτσι, το κόστος αποζημίωσης των ΑΠΕ που μετακυλιέται στον τελικό καταναλωτή αυξήθηκε από 5,99 το 2011 σε 14,93 €/MWh τον Αύγουστο του 2013, μια αύξηση 249 % ! Παράλληλα επιβλήθηκε Έκτακτη Εισφορά και στους παραγωγούς ΑΠΕ.

Παρά τα μέτρα αυτά, όμως, το έλλειμμα του ΛΑΓΗΕ συνεχίζει να διευρύνεται και αναμένεται να φτάσει τα €695 εκ. το Δεκέμβριο του 2014 (ΛΑΓΗΕ Α.Ε. “Μηνιαίο Δελτίο Ειδικού Λογαριασμού ΑΠΕ Αύγουστος 2013”). Αν όμως συνεχιστεί να αυξάνεται με τους ίδιους ρυθμούς η αδυναμία πληρωμής των λογαριασμών από τους καταναλωτές, εκτιμάται ότι θα ξεπεράσει το € 1,0 δις.

3. Πόσο κοστίζει η απελευθέρωση της αγοράς ΗΕ στην Ελλάδα

Συνοψίζοντας τα μέχρι τώρα, το κόστος της απελευθέρωσης της αγοράς ΗΕ έχει κοστίσει:

- Περί τα €15 δις σε επενδύσεις μονάδων ΦΑ και ΑΠΕ. Σε αυτά θα πρέπει να προστεθούν το κόστος για την εξυπηρέτηση του δανεισμού που κυμαίνεται σε 8-11% το χρόνο.
- Στο παραπάνω ποσό θα συμπεριληφθεί και το κόστος κατασκευής ηλεκτρικών δικτύων για τη σύνδεση των παραγωγών ΑΠΕ. Σύμφωνα με μελέτες της ΡΑΕ («Ανάλυση Κόστους Σύνδεσης Αιολικών Πάρκων στο ΕΔΣΜ», Ιανουάριος 2012 και «Ανάλυση Κόστους Σύνδεσης

Φωτοβολταϊκών Σταθμών στο ΕΔΣΜ και σε τοπικά δίκτυα ΜΤ», Μάρτιος 2012) το ποσό αυτό εκτιμάται σε € 200εκ. Τα φιλόδοξα προγραμματιζόμενα έργα για τη διασύνδεση των νησιών (Κρήτη, Κυκλάδες, Νησιά του Β.Α. Αιγαίου) ξεπερνούν τα € 3,0 δις για την επόμενη δεκαετία.

Τέλος, στα παραπάνω κόστη θα πρέπει να προστεθούν και τα κόστη λειτουργίας της αγοράς. Στον Πίνακα 5 δίνεται το κόστος των άλλων μηχανισμών αγοράς – πλην της εκκαθάρισης (Αυγούστου 2013)..

Στην ανάλυση δεν έχει συμπεριληφθεί το κόστος των εισαγωγών και η εκκαθάριση της αγοράς γιατί τα στοιχεία που σχετίζονται με αυτές τις δραστηριότητες δεν είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο. Επίσης δεν έχει συμπεριληφθεί το διασυνοριακό εμπόριο και η τιμολόγηση των επικουρικών υπηρεσιών. Τα πραγματικά νούμερα, είναι λίγο μεγαλύτερα ...

Το σύνολο του κόστους λειτουργίας αγοράς ανέρχεται σε € **4.683,08 εκ.** για την παραγωγή περίπου 50.300 GWh. Το 35,25% του κόστους αφορά την αποζημίωση των ΑΠΕ ενώ άλλο ένα 26,77% αφορά τη φορολογία και επιμέρους λειτουργίες της αγοράς.

Συνολικά, οι μηχανισμοί της αγοράς που έμμεσα επιδοτούν τις ιδιωτικές επενδύσεις αφορούν το 23,48%. Αν σε αυτά προστεθούν και οι εγγυημένες τιμές των ΑΠΕ, το σύνολο της επιδότησης φτάνει το 58,73% !

Πίνακας 4: Κόστος χονδρεμπορικής αγοράς (Σεπτέμβριος 2012 – Αύγουστος 2013)
 Πηγές: Μηνιαία Δελτία ΗΕΠ, Μηνιαία Δελτία ΑΠΕ (ΛΑΓΗΕ Α.Ε.), εκκαθάριση λογαριασμών προσαυξήσεων (ΑΔΜΗΕ Α.Ε.), διαθέσιμα στο διαδίκτυο

	GWh	Κόστος ΗΕΠ (εκ. €)	Κόστος Εκκαθάρισης (εκ. €)	Εγγυημένες τιμές (εκ. €)	Σύνολο (εκ. €)	€/MWh
Συμβατικές Μονάδες	42.238	1.777,9	(*)	-	1.777,9	42,1
ΑΠΕ	8.092	246,3	27,1	1.337,7	1.651,1	204,03
Γενικό Σύνολο	50.330				3.429,0	

(*) Μη προσβάσιμες τιμές

Πίνακας 5: Κόστος άλλων μηχανισμών αγοράς.

Πηγή: Εκκαθάριση λογαριασμών προσαυξήσεων (ΑΔΜΗΕ Α.Ε.), διαθέσιμη στο διαδίκτυο

	€ εκ.
Μηχανισμός Ανάκτησης Μεταβλητού Κόστους	647,73
Ειδικός Φόρος Καυσίμων	154,69
Μηχανισμός Επάρκειας Ισχύος (ΑΔΙ)	451,66
Γενικό Σύνολο Κόστους Επιμέρους Μηχανισμών της Αγοράς	1.254,08

Το μεγαλύτερο μέρος αυτού του κόστους δεν θα υπήρχε σε συνθήκες κρατικού μονοπωλίου: μια καθετοποιημένη δημόσια επιχείρηση δε θα χρειαζόταν να εισάγει μηχανισμούς εξασφάλισης διαθεσιμότητας ισχύος, και μάλιστα για μονάδες που έχουν αποσβέσει το δανεικό τους κόστος, ούτε να priμοδοτεί μονάδες ΦΑ προκειμένου να τις εντάξει στο πρόγραμμα κατανομής, Σε ότι αφορά τις ΑΠΕ, μια ορθολογική εισαγωγή τους στο ενεργειακό ισοζύγιο θα μείωνε κατά πολύ το κόστος τους.

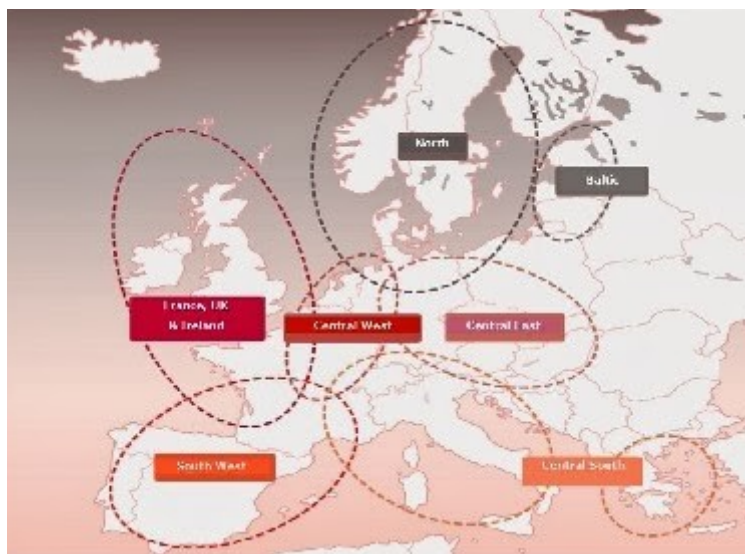
5. Η πώληση της ΔΕΗ και ο ρόλος της ΕΕ

Βασικός στόχος της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2009/72/ΕΚ είναι η διαμόρφωση ενός ενιαίου τρόπου λειτουργίας των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας στις χώρες μέλη της ΕΕ, που περιγράφεται ως Ενιαίο Μοντέλο Ευρωπαϊκής Αγοράς Ηλεκτρισμού (Target Model & European Price Coupling – EPC) και θα αρχίσει να εφαρμόζεται από την 01-01-2015.

Στο Ενιαίο Μοντέλο Αγοράς, η δημοπράτηση συναλλαγών ηλεκτρικής ενέργειας ανάμεσα σε οποιεσδήποτε χώρες της ΕΕ θα είναι ελεύθερη ενώ η διενέργεια των συναλλαγών θα γίνεται μέσω ενός Ευρωπαϊκού Χρηματιστηρίου Ενέργειας, με έδρα το Λουξεμβούργο. Στα πλαίσια του Ενιαίου Μοντέλου Αγοράς, τα Ευρωπαϊκά δίκτυα έχουν διαχωριστεί σε επτά περιφέρειες ηλεκτρικής ενέργειας (ζώνες) με την Ελλάδα να ανήκει στην περιφερειακή αγορά της Κεντρικής – Νότιας Ευρώπης (CSE), Διάγραμμα 5.

Προϋπόθεση για τη λειτουργία του μοντέλου αυτού, είναι η δραστηριοποίηση επενδυτών στο χώρο της προμήθειας (διανομή) που σήμερα μονοπωλείται από τη ΔΕΗ Α.Ε. Το Νοέμβριο του 2012, η ΡΑΕ κλήθηκε να εξειδικεύσει σε μια σειρά προτάσεις και μέτρα όλα όσα προβλέπεται στο επικαιροποιημένο μνημόνιο (Αύγουστος 2012) και αφορούν την προετοιμασία της αγοράς για την ένταξη στο Ενιαίο Μοντέλο Ευρωπαϊκής Αγοράς Ηλεκτρισμού.

Η έκθεση της ΡΑΕ είναι αποκαλυπτική. Σε ένα περιβάλλον κατάρρευσης της αγοράς, παραδέχεται ότι μόνο οι καθετοποιημένες επιχειρήσεις ηλεκτρισμού μπορούν να προσφέρουν το ενεργειακό προϊόν σε πραγματικά ανταγωνιστικές τιμές (sic) και αναγνωρίζει τον καθοριστικό ρόλο της ΔΕΗ Α.Ε. στη διατήρηση χαμηλής τιμής της ΗΕ λόγω του ενεργειακού μίγματος που χρησιμοποιεί (λιγνίτης και υδροηλεκτρικά).

Διάγραμμα 5: Ευρωπαϊκές περιφερειακές ζώνες αγορών ηλεκτρικής ενέργειας

Καθοριστικός παράγοντας στην αποτυχία του υφιστάμενου μοντέλου είναι το γεγονός ότι αν και η λειτουργία του mandatory pool έχει οδηγήσει σε αρκετά σημαντικές επενδύσεις στο στάδιο της ηλεκτροπαραγωγής, οι επενδυτές δεν έχουν κίνητρο να δραστηριοποιηθούν στην προμήθεια **γιατί έχουν εξασφαλισμένα κέρδη από τον τρόπο που λειτουργεί η αγορά ...** Η ίδια η ΡΑΕ σημειώνει ότι μηχανισμοί (που η ίδια δημιούργησε) καθώς και το σύστημα των εγγυημένων τιμών και ο πλήρης ανορθολογισμός της αγοράς ΑΠΕ λειτουργούν αποτρεπτικά στη δραστηριοποίηση των ιδιωτών παραγωγών στην προμήθεια⁵.

Αναγνωρίζοντας ότι το σημερινό μοντέλο αγοράς έχει καταρρεύσει, η ΡΑΕ εισηγήθηκε την δημιουργία εικονικών (Virtual) καθετοποιημένων επιχειρήσεων ηλεκτρισμού που θα δραστηριοποιούνται στην παραγωγή και στην προμήθεια ΗΕ. Συνοπτικά, το σχέδιο αυτό προβλέπει τη απευθείας πώληση ενεργειακού μίγματος χαμηλού κόστους από τη ΔΕΗ σε ιδιώτες προμηθευτές. Αν και δε θίγει το ιδιοκτησιακό καθεστώς της ΔΕΗ Α.Ε., η ΡΑΕ τονίζει ότι το σχέδιο αναδιοργάνωσης της αγοράς που προτείνει δεν έρχεται σε αντίθεση με τα σχέδια της κυβέρνησης και της τρόικας για πώληση της ΔΕΗ Α.Ε.

Απάντηση στο ιδιοκτησιακό καθεστώς της ΔΕΗ έδωσε απευθείας η τρόικα που επέβαλε την απευθείας πώληση του 30% της εγκατεστημένης ισχύος των σταθμών παραγωγής της ΔΕΗ Α.Ε. Οι λεπτομέρειες θα καθοριστούν μετά από διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέργειας, υπολογίζεται ωστόσο να πωληθούν 1400 MW λιγνιτικών, 500 MW υδροηλεκτρικών και 500 MW μονάδων ΦΑ. Πέρα από αυτό, η τρόικα επέβαλε και την πώληση του συστήματος μεταφοράς (ΑΔΜΗΕ Α.Ε.) σε ποσοστό που κυμαίνεται από 60 ως 100%.

Με βάση πρόσφατη ανάλυση της Goldman Sachs (Αύγουστος 2013), η αξία της ΔΕΗ, υπολογίζεται σε €2,3 δισ. Για την εξαγωγή του ποσού αυτού λαμβάνει υπόψη την αξία λειτουργικών δραστηριοτήτων (παραγωγή λιγνίτη, παραγωγή, μεταφορά, διανομή, προμήθεια) σε €7,71 δισ και αφαιρεί €4,91 δισ. ευρώ που αντιστοιχούν στο χρέος και € 488 εκ. για υποχρεώσεις για τα ασφαλιστικά ταμεία και έναντι της περιβαλλοντικής νομοθεσίας (ανάπλαση ορυχείων κλπ). Πρακτικά, αυτό σημαίνει ότι το τίμημα που θα καταβάλει ο δυνητικός αγοραστής είναι κυριολεκτικά ψίχουλα. Ακόμα και την περίοδο αυτής της βαθιάς ύφεσης οι μόνες σοβαρές επενδύσεις, έγιναν από κρατικά ελεγχόμενες επιχειρήσεις, Πίνακας 6. Η ΔΕΗ, την τριετία της κρίσης και της ύφεσης, επένδυσε €2,95 δισ. Ο ΑΔΜΗΕ (ΔΕΗ-Μεταφορά ως το 2011) επένδυσε €253 εκ. Ο ΔΕΣΦΑ, θυγατρική του Ομίλου ΔΕΠΑ, που πουλήθηκε στην Αζέρικη SOCAR για €305 εκ., επένδυσε την ίδια περίοδο για την ανάπτυξη των αγωγών φ.α. 310 εκ.€. **Ακόμα και σε συνθήκες βαθιάς ύφεσης, οι μόνες – πολυπόθητες – επενδύσεις προέρχονται από τον υπό εκποίηση δημόσιο τομέα.**

Το μέγεθος της καταστροφικής λογιστικής των “οίκων αξιολόγησης” φαίνεται και από τα παρακάτω:

- Μόνο η επένδυση της ΔΕΗ Α.Ε. στην κατασκευή της λιγνιτικής μονάδας Πτολεμαΐδα 5 εντός της επόμενης πενταετίας, ανέρχεται στα €1,6 δισ⁶.
- Στην ετήσια μελέτη της ICAP για τις πλέον κερδοφόρες επιχειρήσεις του 2013, η ΔΕΗ Α.Ε. παρά την ύφεση και τα προβλήματα της αγοράς ΗΕ έλαβε τη δεύτερη θέση με αύξηση κερδών προ φόρων (EBITDA) +52,2%.

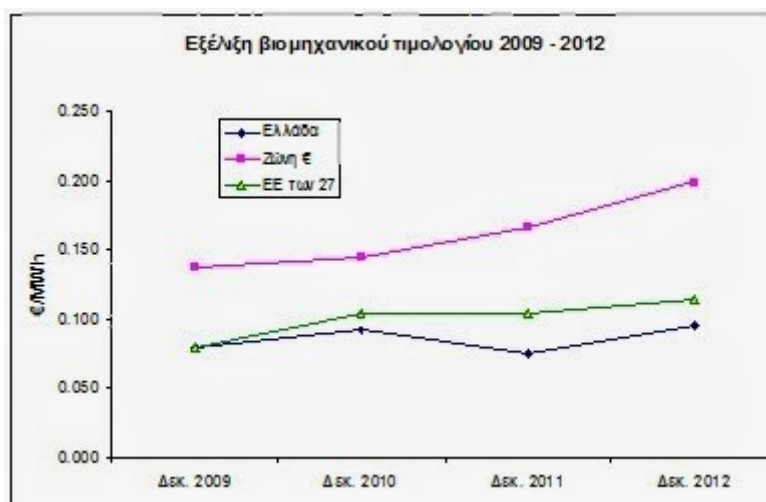
Οι συνέπειες από την πώληση αυτή, αν πραγματοποιηθεί, θα είναι καταστροφικές για την ελληνική οικονομία:

- Η ΔΕΗ θα εκποιηθεί σε εξευτελιστική αξία.

- Η ηλεκτρική ενέργεια παύει να τελεί υπό τον έλεγχο του κράτους, περνά στον έλεγχο των Ευρωπαϊκών Χρηματιστηρίων και μετατρέπεται από ανεκτίμητο κοινωνικό αγαθό σε απλό χρηματιστηριακό εμπόρευμα.
- Οι προτεραιότητες ανάπτυξης των δικτύων σταματούν να εξυπηρετούν τους σκοπούς ενός εθνικού ενεργειακού σχεδιασμού, καθορίζονται πλέον από τις χρηματιστηριακές αγορές και προσανατολίζονται στη διευκόλυνση του διασυνοριακού εμπορίου.
- Το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Μοντέλο Αγοράς, πέρα από την απώλεια κάθε έννοιας εθνικής κυριαρχίας που συνεπάγεται, θα οδηγήσει στη σταδιακή σύγκλιση των τιμών ηλεκτρισμού. Σε μια οικονομία που παραπαίει η ΔΕΗ Α.Ε. παρά τις απανωτές αυξήσεις, εξακολουθεί να διαθέτει ενέργεια σε τιμές στο 60-70% του μέσου όρου στην ευρωζώνη, Διάγραμμα 6.
- Τη στιγμή που πάνω από 500.000 νοικοκυριά έχουν μείνει χωρίς ρεύμα και ενεργοβόρες βιομηχανίες κλείνουν ή σκέφτονται να μετακομίσουν στο εξωτερικό, υπάρχει ορατός ο κίνδυνος διαμόρφωσης συνθηκών ενεργειακής πενίας. Η Ελλάδα μετατρέπεται σε υποανάπτυκτη χώρα.

Πίνακας 6: Επενδύσεις κρατικά ελεγχόμενων επιχειρήσεων στα χρόνια της ύφεσης

ΤΡΙΕΤΙΑ 2010-2012 (Σε εκ. €)				
	ΟΜΙΛΟΣ ΔΕΗ	ΟΜΙΛΟΣ ΔΕΠΑ	ΟΜΙΛΟΣ ΟΣΕ	ΣΥΝΟΛΑ
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	2.948	474,0	892,0	4.314,0
ΠΗΓΗ: ΕΤΗΣΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΟΜΙΛΩΝ				

Διάγραμμα 6: μεταβολή τιμών ΗΕ στην Ελλάδα και την ευρωζώνη 2009-2012

6. Μερικές θέσεις για την ενέργεια

Στη σημερινή συγκυρία διαφαίνονται σοβαροί κίνδυνοι για τη δυνατότητα πρόσβασης των λαϊκών στρωμάτων στα ενεργειακά αγαθά καθώς και ο κίνδυνος διόγκωσης του κόστους

ηλεκτροπαραγωγής σε βαθμό που όποια προσπάθεια οικονομικής ανάκαμψης θα σκοντάφτει στον ενεργειακό κόστος.

Σε ότι αφορά τη λειτουργία της αγοράς, η πώληση της ΔΕΗ θα σηματοδοτήσει τη διαλυτοποίηση του σκηνικού με την έννοια ότι οι υποδομές θα περάσουν στα χέρια υπερεθνικών ομίλων με κερδοσκοπικό χαρακτήρα ή και με αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα. Η εικόνα αυτή δεν είναι κάτι καινοφανές. Αρκεί κανείς να θυμηθεί ότι στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, υπήρχαν δεκάδες εταιρείες ηλεκτρισμού. Πριν τη ΔΕΗ, όμως, δεν υπήρχε ηλεκτρισμός στην Ελλάδα ...

Θέλοντας να συμβάλουμε στη διαμόρφωση μιας στρατηγικής αντίστασης στα παραπάνω, οφείλουμε πρώτα να ξεκαθαρίσουμε μια σειρά θέματα που αφορούν αυτό το ενεργειακό αγαθό.

1. Η ηλεκτρική ενέργεια είναι ζωτικής σημασίας για τη σύγχρονη κοινωνία και αποτελεί ανεκτίμητο αγαθό για την ίδια την ανθρώπινη ζωή. Η μετατροπή του αυτού του κοινωνικού αγαθού σε εμπόρευμα, η συνακόλουθη κερδοσκοπία και η διαμορφούμενη ενεργειακή πενία πλατιών στρωμάτων του πληθυσμού, συνιστά έγκλημα κατά του λαού.
2. Πρέπει να γίνει κατανοητό σε όλους ότι το αγαθό αυτό κοστίζει. Οι ενεργειακοί πόροι είναι περιορισμένοι και δεν είναι ανεξάντλητοι. Είναι ουτοπικό να διατείνεται κανείς ότι η διάθεση της ΗΕ μπορεί να γίνεται δωρεάν. Πρέπει να γίνεται στην τιμή κόστους, πλέον μιας πρόβλεψης για αναγκαίες επενδύσεις που θα βασίζονται στις μελλοντικές ανάγκες της κοινωνίας. Οι εταιρίες ΗΕ δεν πρέπει και δεν μπορεί να είναι κερδοσκοπικές επιχειρήσεις. Ταυτόχρονα, όμως, πρέπει να λειτουργούν με τρόπο ορθολογικό, διαφανή και απόλυτα ελεγχόμενο. Οι εταιρίες ΗΕ πρέπει να υπάγονται σε έναν κεντρικό ενεργειακό σχεδιασμό. Η λειτουργία τους είναι τόσο πολύπλοκη και πολυπαραμετρική που οποιοδήποτε ισχυρισμοί περί “αυτοδιαχείρισης” ή “αυτόνομων ενεργειακών χώρων” κλπ είναι ουτοπικοί, εσφαλμένοι και αδυνατούν να εξασφαλίσουν ενεργειακή αυτάρκεια στο λαό.
3. Το ενεργειακό αγαθό πρέπει να αντιμετωπίζεται ως πολύτιμος φυσικός πόρος και ως βασικός πυλώνας ανάπτυξης της οικονομίας της χώρας. Ως τέτοιο, απαιτεί απόλυτα ορθολογική μεταχείριση και πρέπει να καταναλώνεται με φειδώ. Η παραγωγή της ΗΕ πρέπει να σέβεται απόλυτα το περιβάλλον, την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική και την ιστορία του κάθε τόπου.
4. Το ενεργειακό αγαθό δεν μπορεί να αφήνεται έρμαιο της “ελεύθερης αγοράς”, η λειτουργία της οποίας προϋποθέτει διαρκή αύξηση της ζήτησης που οδηγεί στην κατασπατάληση ενέργειας, στην υλοποίηση μη βιώσιμων επενδύσεων και τελικά στην κερδοσκοπία. Το παράδειγμα της Ελλάδας είναι από τα πλέον αποκαλυπτικά σε όλο τον κόσμο. Η παραγωγή ΗΕ με εγγυημένες τιμές από ΑΠΕ είναι μια μορφή ανακατανομής εισοδήματος υπέρ των πλουσίων: τη στιγμή που ο φτωχός δυσκολεύεται να πληρώσει το λογαριασμό του ρεύματος, ο εύπορος που έχει πρόσβαση στον τραπεζικό δανεισμό επενδύει π.χ. σε μια ασήμαντη μονάδα 10kW Φ/Β και μετακυλύει το κόστος απόσβεσης της επένδυσής του στον υπερχρεωμένο φτωχό. Αυτό είναι ανήθικο, κοινωνικά άδικο και πρέπει να σταματήσει.
5. Οι ΑΠΕ δεν είναι ούτε μπορούν να γίνουν ο βασικός πυλώνας ανάπτυξης και χάραξης ενεργειακής πολιτικής. Πολύ περισσότερο δε μπορούμε να μιλάμε για ηλεκτροπαραγωγή αποκλειστικά από ΑΠΕ, τουλάχιστον μέχρι να ανακαλυφθούν τεχνικά βιώσιμοι τρόποι αποθήκευσης της ΗΕ. Η στοχαστικότητα της παραγωγής του τις καθιστά αναξιόπιστες. Επιπλέον, επιβάλλει την εγκατάσταση ευέλικτων συμβατικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής – τεχνολογικά τέτοιοι είναι μόνο οι σταθμοί ΦΑ – που αυξάνουν το κόστος για το κοινωνικό σύνολο και την ενεργειακή εξάρτηση της χώρας. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι στην ΕΕ η “πράσινη ανάπτυξη” ήταν ο πολιορκητικός κριός της απελευθέρωσης της αγοράς. Η

χρήση των ΑΠΕ μπορεί και πρέπει να είναι μια βασική παράμετρος εξοικονόμησης ενέργειας – ιδιαίτερα σε χώρες σαν την Ελλάδα. Μόνο η ορθολογική χρήση των συμβατικών καυσίμων με αυστηρούς περιβαλλοντικούς και άλλους περιορισμούς σε συνδυασμό με τις ΑΠΕ μπορεί να εξασφαλίσει την ενεργειακή αυτάρκεια σε ένα λογικό κόστος.

6. Στις παρούσες συνθήκες ιμπεριαλιστικής παγκοσμιοποίησης οποιαδήποτε πρόταση δήθεν διαχείρισης της ενεργειακής κρίσης που έρχεται είναι εξωπραγματική και πλαστή. Ειδικά για το χώρο της ενέργειας, ο ρόλος της ΕΕ είναι ξεκάθαρος και δεν μπορεί να αλλάξει. Η ΗΕ δεν μπορεί να αποτελέσει κοινωνικό αγαθό και δεν μπορεί να υπάρξει δημόσια ελεγχόμενη ηλεκτροπαραγωγή σε συνθήκες της ευρωπαϊκής ενοποίησης, ιδιαίτερα για μια χώρα όπως η Ελλάδα που είναι σε μεγάλο βαθμό ενεργειακά εξαρτημένη.
7. Είναι δεδομένο ότι σε περίπτωση που ολοκληρωθεί η πώληση της ΔΕΗ, μόνο η επανεθνικοποίησή της θα μπορέσει να διαφυλάξει τα λαϊκά συμφέροντα και την ανάπτυξη της χώρας.
8. Είναι δεδομένο, επίσης, ότι τα τιμολόγια ηλεκτρισμού πρέπει να παραμείνουν στον έλεγχο του κράτους, οι κάθε είδους πλάγιες επιδοτήσεις προς τους ιδιώτες πρέπει να σταματήσουν και ότι όλες οι συμβάσεις ΑΠΕ και οι εγγυημένες τιμές τους θα πρέπει να καταγγελθούν. Θα πρέπει να γίνει αυστηρός έλεγχος και συνακόλουθο “κούρεμα” των τραπεζικών δανείων που χρηματοδότησαν τη δημιουργία της φούσκας των ΑΠΕ. Έτσι σταδιακά θα επέλθει η επανακρατικοποίηση του συνόλου των μονάδων ηλεκτροπαραγωγής, μικρών και μεγάλων.
9. Πρέπει να ακολουθηθούν πολιτικές απεξάρτησης της ηλεκτροπαραγωγής από το ΦΑ. Αυτή η χρήση του ΦΑ είναι ανορθολογική και σπάταλη: ο μέγιστος βαθμός απόδοσης ενός σύγχρονου αεριοστρόβιλου δεν ξεπερνά το 50%. Στις απώλειες αυτές θα πρέπει να προστεθούν και οι απώλειες μεταφοράς της ΗΕ στο δίκτυο. Αντίθετα, η καύση ΦΑ για θέρμανση ή στα νοικοκυριά έχει βαθμό απόδοσης σχεδόν 100%.
10. Η ηλεκτροδότηση της χώρας πρέπει να εξασφαλιστεί με την καύση λιγνίτη – ως βασικού “εθνικού” καυσίμου – πράγμα που σημαίνει ότι ο εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων λιγνιτικών μονάδων πρέπει να είναι πρωταρχικής σημασίας. Μια σύγχρονη λιγνιτική μονάδα μπορεί να έχει βαθμό απόδοσης άνω του 40% (σε αντίθεση με το 20-25% της πλειοψηφίας των σημερινών μονάδων ενώ η εκλυόμενη θερμότητα μπορεί να στηρίξει με θερμικό φορτίο τοπικές κοινωνίες ή ενεργοβόρες βιομηχανίες. Ο λιγνίτης ως καύσιμο υπάρχει σε μεγάλη αφθονία στη χώρα ενώ σημαντικότερα ανεκμετάλλευτα κοιτάσματα υπάρχουν στην περιοχή της Ελασσόνας και της Δράμας. Εκτιμάται ότι τα αποθέματα αυτά μπορούν να ηλεκτροδοτούν τη χώρα για περισσότερο από 45 χρόνια, ακόμα και αν ο ρυθμός αύξησης της ζήτησης συνεχίζονταν με τα προ της κρίσης επίπεδα⁷.
11. Συμπληρωματικά, εξασφαλίζοντας μεγάλη εξοικονόμηση ορυκτού καυσίμου πρέπει να αξιοποιηθούν οι ΑΠΕ όχι ως ένας μηχανισμός εξασφάλισης σίγουρου κέρδους αλλά ενταγμένες σε ένα ευρύτερο πρόγραμμα αξιοποίησης του υδρολογικού δυναμικού (αντλιοταμίευση, υβριδική λειτουργία υδροηλεκτρικών και ΑΠΕ). Οι τεχνικές δυνατότητες είναι πλέον πραγματικές και τα οικονομικά οφέλη τεράστια.
12. Βασική παράμετρος πρέπει να είναι η εξοικονόμηση ενέργειας μέσα από την υποχρεωτική εγκατάσταση κεντρικών ηλιακών συστημάτων σε κάθε νέα οικοδομή καθώς και με την υλοποίηση εφαρμογών μικροδικτύων, η ανάπτυξη των οποίων αναμένεται να γίνει εμπορικά εκμεταλλεύσιμη την επόμενη δεκαετία. Έτσι, οι ΑΠΕ μπορούν να εισαχθούν σε μεγάλο βαθμό στον αστικό ιστό (Φ/Β στοιχεία ενσωματωμένα στα δομικά στοιχεία κτιρίων, στις οροφές εγκαταλειμμένων εγκαταστάσεων κλπ). Με εφαρμογές μικροστρόβιλων (ισχύος μερικών watt) μπορεί να γίνει εξοικονόμηση ενέργειας στο κάθε νοικοκυριό. Πρέπει να δοθούν κίνητρα στους πολίτες για την ενσωμάτωση τέτοιων

διατάξεων τα οποία θα μπορούσαν να είναι φοροαπαλλαγές και η εφαρμογή της αρχής του συμψηφισμού: μείωση ή και απαλλαγή από το κόστος ρεύματος σε αντάλλαγμα για την έγχυση ενέργειας στο επίπεδο της χαμηλής τάσεως.

13. Η εγκατάσταση Φ/Β σε αρόσιμη γη πρέπει να απαγορευθεί. Αντίθετα, μπορεί και πρέπει να ενταθεί η ένταξη Φ/Β σε πολύ μικρά νησιά του Αιγαίου τα οποία, τους θερινούς μήνες, μπορούν να εξασφαλίσουν ως και απόλυτη ενεργειακή κάλυψη.
14. Η αιολική ενέργεια μπορεί και πρέπει να αξιοποιηθεί με την ανάπτυξη υποθαλάσσιων διασυνδέσεων σε επιλεγμένες βραχονησίδες, όπου η αισθητική και περιβαλλοντική όχληση είναι μικρότερη. Ο συντελεστής χρησιμοποίησης (capacity factor) των θαλάσσιων Α/Π ξεπερνά το 40% (σε σύγκριση με το <30 7=»" lang=»en-US» span=»>MW ανά πύργο, σε σύγκριση με τα 3,0 MW σε εφαρμογές στη στεριά, ενώ η τεχνολογία τους εξελίσσεται διαρκώς. Με λιγότερους πύργους μπορεί να επιτευχθεί καλύτερο αποτέλεσμα με μικρότερη όχληση.

Τέλος, πρέπει να διερευνηθεί η συμμετοχή της Ελλάδας στους μηχανισμούς εμπορίας αερίων ρύπων. Χωρίς να αμφισβητεί κανείς την κλιματική αλλαγή, είναι ένα ζητούμενο κατά πόσο αυτή μπορεί να αποδοθεί αποκλειστικά στην χρήση του άνθρακα στην ηλεκτροπαραγωγή⁸. Παρόλα αυτά, οι μηχανισμοί αγοράς που έχουν δημιουργηθεί απλά μετατοπίζουν το πρόβλημα στις χώρες της περιφέρειας τη στιγμή που οι ενεργειακοί κολοσσοί που εμπορεύονται τα πράσινα πιστοποιητικά συμβάλλουν όσο κανένας άλλος στην υπερθέρμανση του πλανήτη (π.χ. Shell).

Προϋπόθεση για τα παραπάνω, είναι η ύπαρξη κοινωνικών κινημάτων προάσπισης και ανάδειξης των δημόσιων αγαθών που δεν μπορεί και δεν πρέπει να περιορίζονται στα πλαίσια της ριζοσπαστικής αριστεράς. Οι οργανωμένες δυνάμεις της αριστεράς όχι μόνο δε φτάνουν για το μέγεθος και τη σπουδαιότητα του επίδικου αλλά δυστυχώς δε μπορούν να θέσουν απλά ερωτήματα στον ελληνικό λαό, όπως “ τι σημαίνει Δημόσιο Κοινωνικό Αγαθό και σε τι διαφέρει από ένα απλό εμπόρευμα ή μια υπηρεσία επ’ αμοιβή”. Η προάσπιση του δημόσιου αγαθού της ενέργειας – και όχι της ΔΕΗ με την έννοια μιας κρατικής εταιρίας – πρέπει να γίνει υπόθεση όλου του λαού.

Τα πράγματα γίνονται πιο δύσκολα με τη διάλυση του συνδικαλιστικού κινήματος που καθιστά αμφίβολη την όποια προσπάθεια αντίδρασης στο εσωτερικό της ΔΕΗ Α.Ε. Αξίζει να αναφερθεί η αδράνεια της ΓΕΝΟΠ στις επερχόμενες αλλαγές, αποτέλεσμα του χρόνιου συντεχνιασμού, της ώσμωσής της με τις εκάστοτε διοικήσεις και της απονομιμοποίησής της στα μάτια της κοινωνίας. Τα οικονομικά σκάνδαλα που αφορούσαν χρηματοδότηση δραστηριοτήτων της ΓΕΝΟΠ από την ίδια τη ΔΕΗ Α.Ε. – χρήματα το ύψος των οποίων και το που πραγματικά διατέθηκαν κανείς δεν ξέρει το ξέρει – έχουν αναστείλει κάθε δραστηριότητα της ομοσπονδίας.

Η κατάσταση αυτή, βέβαια, διευκολύνει παρατάξεις που έμμεσα έχουν αποδεχθεί την ιδιωτικοποίηση σαν μια πραγματικότητα (ΔΑΚΕ και επίσημη ΠΑΣΚ). Η στάση της ΕΑΜΕ (Φωτόπουλος) δεν είναι ούτε ενιαία ούτε σταθερή. Αν και διακηρυκτικά τάσσεται υπέρ κινητοποιήσεων, δεν φαίνεται να έχει δύναμη να κινητοποιήσει κόσμο ενώ στελέχη της εξακολουθούν να ωσμώνονται με το επίσημο ΠΑΣΟΚ – δέσμια συντεχνιακών ή άλλων προσωπικών συμφερόντων. Οι δυνάμεις της αριστεράς, μικρές και διασπασμένες χωρίς ουσιαστική παρέμβαση στους πραγματικά μαζικούς χώρους της εταιρίας που είναι οι ενώσεις των τεχνικών και τα ορυχεία. Τα αποτελέσματα των εκλογών εκπροσώπου εργαζομένων (Απρίλιος 2013) στις τρεις θυγατρικές του Ομίλου ΔΕΗ Α.Ε. είναι ενδεικτικά:

	ΔΕΗ	ΑΔΜΗΕ	ΔΕΔΔΗΕ	Σύνολο	
ΔΑΚΕ	2161	409	1332	3902	36.36%
ΕΑΜΕ (Φωτόπουλος)	1461	315	818	2594	24.17%
ΠΑΣΚΕ	1349	-	-	1349	12.57%
ΠΑΜΕ	744	292	880	1916	17.85%
Αγ. Ενότητα (ΣΥΡΙΖΑ/ΑΝΤΑΡΣΥΑ)	499	143	328	970	9.04%

Η χρόνια κακοδιαχείριση της ΔΕΗ – που περνούσε μέσα και από την ανοχή και στήριξη της ΓΕΝΟΠ – έχουν φθείρει σε μεγάλο βαθμό την εικόνα της στην κοινωνία. Στην ίδια την εταιρία έχει δημιουργήσει μια υδροκέφαλη, αδιαφανή και ανορθολογική λειτουργία (ενδεικτικά, το 40% των εργαζομένων έχουν κάποιο βαθμό ιεραρχίας που τους διαφοροποιεί από τους υπόλοιπους εργαζομένους. Στους μηχανικούς το ποσοστό αυτό φτάνει μέχρι και το 60%) ! Αυτό συνοδεύεται από αντίστοιχα οικονομικά επιδόματα, δημιουργεί στεγανά, διευθύνσεις που αλληλοκαλύπτονται κλπ κλπ. Όχι μόνο αυξάνει το λειτουργικό κόστος αλλά συμβάλλει στην αδιαφάνεια, τη δυσλειτουργία και στην αδράνεια όλου του μηχανισμού.

Η συντεχνιακή πολυδιάσπαση αποτυπώνεται και στον τρόπο λειτουργίας των πρωτοβάθμιων σωματείων: μόνο στο χώρο του ΑΔΜΗΕ Α.Ε. – που είναι πρώτος στη λίστα αποκρατικοποίησης – σε σύνολο ~1400 εργαζομένων δραστηριοποιούνται 21 πρωτοβάθμια σωματεία. Ο παραμικρός συντονισμός και η ανάληψη δράσης είναι πρακτικά αδύνατη ...

Παρόλα αυτά, η ευρωπαϊκή εμπειρία καταγράφει συνεχείς εξελίξεις υπέρ του δημόσιου και κοινωνικού χαρακτήρα των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας. Οι πρωτοβουλίες αυτές για την ώρα περιορίζονται στο χώρο της ύδρευσης και αποχέτευσης και αφορούν τη διοργάνωση άτυπων «κοινωνικών διαβουλεύσεων» κατά μιας συγκεκριμένης ιδιωτικοποίησης (π.χ. consulta social» κατά της ιδιωτικοποίησης του νερού στη Μαδρίτη), τη διεξαγωγή επίσημων δημοψηφισμάτων με δεσμευτικό αποτέλεσμα για τις εθνικές και τοπικές κυβερνήσεις (π.χ. Ιταλία, Γερμανία) μέχρι και την ανάκτηση από το δημόσιο επιχειρήσεων και υποδομών που είχαν παραχωρηθεί σε ιδιώτες (Γαλλία, Γερμανία).

Η παρέμβαση της Αριστεράς πρέπει να ακολουθήσει αυτή την τακτική – του ανοίγματος στην πραγματική κοινωνία και της διαμόρφωσης μιας αντίστοιχης κοινωνικής συνείδησης για τα λαϊκά αγαθά και δικαιώματα.

Χωρίς τη διαμόρφωση μιας τέτοιας συνείδησης, εργατικίστικες τακτικές και οραματισμοί συμβουλίων εργαζομένων που θα πάρουν τις τύχες στα χέρια τους κλπ είναι ουτοπικές. Η εμπειρία από τα κοινωνικά συμβόλαια των περασμένων δεκαετιών που εξέθρεψαν μια κακώς νοούμενη δημοσιούπαλληλική νοοτροπία – ο χώρος της ΔΕΗ ήταν από τα χαρακτηριστικά παραδείγματα – είναι ακόμα νωπή.

Αντίθετα, η Αριστερά πρέπει να πρωτοστατήσει στην οργανωτική ανασυγκρότηση του συνδικαλισμού στο χώρο της ΗΕ με τη δημιουργία πρωτοβάθμιων σωματείων ανά χώρο ή και κλάδο δουλειάς και όχι ανά ειδικότητα. Ενιαία Σωματεία στα οποία θα μετέχουν και το διοικητικό προσωπικό και οι τεχνικοί και οι μηχανικοί, που θα έχουν ένα μέσο μέγεθος που θα διευκολύνει τις μαζικές διαδικασίες, που θα είναι συγκεντρωμένα τοπικά και όχι διάσπαρτα σε όλη την επικράτεια.

Το βήμα αυτό, αν και δύσκολο είναι πραγματικά αναγκαίο. Ίσως η παρούσα κρίση, και η de jure διάσπαση της ΔΕΗ να είναι και μια ευκαιρία για την ανασυγκρότηση του συνδικαλιστικού κινήματος.

1 Π.χ. Flash Economics: “The cost of energy will be a strategic variable in international competition”, January 2013

2 <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=0&language=en&rcode=ten00112>

3 Κώδικας Διαχείρισης Συστήματος Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΦΕΚ Β΄ 103/31.01.2012)
Κώδικας Συναλλαγών Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΦΕΚ Β΄ 104/31.01.2012)

4 http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economyepix_1_04/04/2013_516197

5 Ολόκληρη η μελέτη είναι διαθέσιμη στο σύνδεσμο:

http://www.rae.gr/site/categories_new/about_rae/elecmarktreorg.csp

6 <http://www.energypress.gr/news/deh/DEH:-Ypografh-omologiakoy-daneiou-ypsouy-739-ekat>

7 <http://www.dei.gr/Default.aspx?id=901&nt=18&lang=1>

8 Μια πολύ ενδιαφέρουσα και τεκμηριωμένη επιχειρηματολογία είναι η τοποθέτηση του καθ. ΕΜΠ Δ. Κουτσογιάννη στην Ημερίδα του Ιδρύματος Ευγενίδου “Το κλίμα της γης αλλάζει ή το αλλάζουμε;”, Νοέμβριος 2011, διαθέσιμη στο:

<http://www.scribd.com/doc/142013504/2011MIT-ClimateChange-%CE%9A%CE%9F%CE%A5%CE%A4%CE%A3%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%91%CE%9D%CE%9D%CE%97%CE%A3>